

ДЕЙСТВАЩАТА ЕВРОПЕЙСКАТА ПАТЕНТНА СИСТЕМА –
РАЗНОЛИКАТА ПРИРОДА НА КОМПРОМИСА

Нина Делимаринова

THE CURRENT EUROPEAN PATENT SYSTEM –
THE MULTIFACETED NATURE OF COMPROMISE

Nina Delimarinoва

Abstract: *This analysis presents an overview of the advantages and the weaknesses of the current European patent system and comments on the perspectives of its future development.*

Key words: *European Patent Convention, national patent systems, unitary patent.*

През март 2010 г. Европейската комисия предложи десет годишна стратегия¹ за развитието на единния европейски пазар през 21 век. „Европа 2020“ е приета от Европейския съвет през юни на същата година и официално заменя „Лисабон 2010“ като новата визия за европейското бъдеще². Една от основните цели на стратегията „Европа 2020“ е да превърне общия пазар на ЕС в интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика. Първият елемент от тази визия, „интелигентен растеж“ изисква от ЕС и неговите страни-членки да поощрят развитието на изследванията и иновациите, което на свой ред да доведе до създаване на нови продукти и услуги, генериращи растеж и работни места, спомагащи за решаването на редица социални проблеми. Комисията е заложила седем инициативи, които да катализират реализацията на заложените цели. Една от тях, наречена „Съюз на иновациите“, предвижда създаването на унифицирана законова рамка, поощряваща инвестициите в разработването на продукти и услуги, чрез устройването на система на единен европейски патент и специализиран патентен съд. Единният европейски патент е замислен като ос-

новен правен инструмент, който урежда експлоатацията на нови продукти и услуги на общностно ниво, а Единният патентен съд осигурява реда за защита на предоставените от патента права. Така описаната система трябва да изпълнява две главни функции. От една страна, да служи като мярка поощряваща инвестициите в иновации, а от друга е абсолютна предпоставка за постигането на пълна интеграция на вътрешния пазар според Актът за единния пазар³.

Самата идея за патентно право общо за целия ЕС обаче не е нова и предхожда далеч във времето последните стратегически документи, които имат за задача да я реализират. Настоящото предложение за реформа на европейската патентна система е най-новият продукт на дълга и трудна еволюция, чиито развитие е безлязано с редица препятствия и обрати⁴. Това изложение ще се опита да анализира предимствата и недостатъците на сега действащата европейска патентна система и да постави в бъдеща перспектива насоките за нейното развитие.

Настоящата патентна система в Европа е многопластово образувание, което е сложна сме-

¹ „Европа 2020. Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, пълен текст на български език на: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:BG:PDF>.

² Заключение на Европейския съвет от 17.06.2010 (EUCO13/10), пълен текст на български език на: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/BG/ec/115367.pdf.

³ Актът за единния пазар е достъпен на: http://ec.europa.eu/growth/single-market/smact/index_en.htm (ENG)

⁴ Повече информация в Черкезова, П. Бъдещето на патентната закрила в Европейския съюз. – Собственост и право, 2013, № 1, с. 78 – 86.

сища от наднационални елементи от първично и вторично право на ЕС, международни споразумения в сферата на патентното право, националните законодателства на страни-членки на ЕС, както и на страни, които не са членки на ЕС, но пък са страни по релевантни международни споразумения.

Исторически първо се е развило националното ниво на тази система, като при него патентна защита би могла да бъде предоставена само чрез придобиване на отделни патенти във всяка една от европейските държави. Още от появата на правната уредба на индустриална собственост в Европа през XIX в., както и с извеждането ѝ на международно равнище с подписването на Парижка конвенция за закрила на индустриалната собственост⁵ патентните права винаги са считани за субективни права на собственост, които могат да бъдат признати само от компетентни национални органи, по ред, който е определен от националното законодателство. Всички европейски държави имат свои собствени патентни системи, чрез които предоставят закрила на титулярите на патентни права на своята територия. За да получат такава закрила, лицата трябва да заявят патента си по надлежния ред пред компетентния държавен орган. От там нататък, процедурата по предоставянето на патентната закрила, оспорването ѝ, подновяването ѝ, защитата от нарушения на патента и т.н. са под режима на националното законодателство.

Въпреки че генезисът на националните патентни системи е свързан с политическото, икономическото и правно развитие на отделните държави и те са създадени с целта да обслужват нуж-

дите на националните икономики, опитите за хармонизирането им, поне в материалноправен аспект, започват още от средата на XX в. с перспективата за служат на развитието бъдещия общ пазар. Този начален етап завършва с подписването на Страсбургската конвенция от 1963 г.⁶, под егидата на Съвета на Европа, чийто най-важен принос е дефиницията *inter alia* на понятието изобретение⁷ и общи критерии за патентноспособност⁸ на изобретенията. Тя е замислена преди всичко като инструмент за хармонизация на някои аспекти от материалното патентно право и затова не съдържа голям брой процесуалноправни норми. Конвенцията е отворена за подпис от 1963 г., но влиза в сила едва през 1980 г след набиране на необходимия брой ратификации.⁹ Тя се оказва образецът, по който договарящите страни процедурат при приемането на следващите международни споразумения, изграждащи наднационалния слой на европейската патентна система: Европейската патентна конвенция (ЕПК), подписана в Мюнхен, Германия през 1973¹⁰ г. и Конвенцията за европейски патент на Общия пазар¹¹, подписана в Люксембург през 1975 г. Люксембургската конвенция така и не влиза в сила, тъй като никога не е ратифицирана от необходимия брой държави. Понеже никога не е прилагана на практика, тя няма да бъде разгледана в настоящото изложение, но заслужава да се отбележи, че много добре илюстрира два от главните проблеми, които срещат всички опити за установяване на унифициран патентен режим в Европа: изискванията за превод

⁵ Парижка конвенция за закрила на индустриалната собственост от 20.03.1883 г., ревизирана в Брюксел на 14.12.1900 г., във Вашингтон на 2.06.1911 г., в Хага на 6.11.1925 г., в Лондон на 2.07.1934 г. и в Лисабон на 31.10.1958 г.

⁶ Конвенция за унифициране на някои аспекти от материалното право относно патенти за изобретения е многостранно международно споразумение, подписано от страните-членки на Съвета на Европа, на 27.11.1963 г. в Страсбург, Франция. Влиза в сила на 01.08.1980 г. Текст достъпен на <http://conventions.coe.int/treaty/EN/treaties/html/047.htm> (ENG).

⁷ Член 1 от Страсбургската конвенция.

⁸ Чл. 2 – чл. 5 от Страсбургската конвенция.

⁹ Списък на страните, които са я ратифицирали, може да бъде намерен на <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=047&CM=8&DF=12/10/04&CL=ENG>.

¹⁰ Конвенция за издаване на европейски патенти (Европейска патентна конвенция), приета на 5.10.1973 г., изменена и допълнена с Акта за ревизиране на член 63 от Конвенцията от 17.12.1991 г. и с Акта за ревизиране на Конвенцията от 29.11.2000 г. Текст на български език може да бъде намерен на страницата на Българското патентно ведомство: http://www.bpo.bg/images/stories/international_conventions/ipc_2010_bg.pdf.

¹¹ Пълен текст на Люксембургската конвенция за европейски патент на Общия пазар <http://www.patentim.com/eng/ipnewsinside.asp?Article=239> (ENG).

на патентите¹² и фрагментираната защита на патентните права¹³.

От материалноправна гледна точка, тези, както и редица други международни споразумения¹⁴, довеждат до висока степен на хармонизация на националните законодателства по отношение на правилата за патентноспособност на изобретенията, съдържание на предоставеното монополно право, неговите ограничения и нарушения¹⁵. Съвременните инициативи за хармонизация по отношение на материалното патентно законодателство се отнасят за специални хипотези. Например Регламент (ЕО) № 469/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 6.05.2009 г. относно сертификата за допълнителна закрила на лекарствените продукти¹⁶ или Директива 98/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6.07.1998 г. относно правната закрила на биотехнологичните изобретения¹⁷.

Хармонизация между националните системи обаче е непълна и е благоприятна за лицата само до определена степен, тъй като редица аспекти все още се различават съществено. Например въпросите, свързани с административните и съдебни процедури относно получаването, поддръжката и защитата на патентните права и свързаните с тях разходи (такси, процесуално представителство, преводачески услуги и т.н.), са изляло в обхвата на националните закони и разрешенията им варират значително. За заинтересованите лица, които искат да ползват патентна защита само на територията на една или две европейски дър-

жави, би било изгодно да получат такава директно през националните режими. За тези, които желаят да получат защита в няколко европейски държави, този подход би бил твърде сложен и скъп. В някои страни лицата може да се сблъскат с регистрационна система (Литва), в други с процедури за проучване и експертиза (България)¹⁸. За всички държави необходимите документи трябва да са изготвени на националния език, на който ще бъдат водени и съответните административни или съдебни производства. Те, от своя страна, са също изцяло под режима на националните законодателства и вероятно ще доведат до нуждата от заплащане на такси и ангажиране на процесуални представители в отделните държави. Т.е., разходите нарастват правопрпорционално на броя на държавите, в които се търси патентна защита, и лицата, желаещи да си осигурят такава за територията на общия пазар само чрез отделните национални режими, ще са принудени да платят твърде висока цена¹⁹.

От всички опити на европейско ниво да бъдат преодолени недъзите на фрагментацията на патентната защита, засега само един може да бъде определен като успешен. С него е свързано второто, наднационално равнище на действащата европейската патентна система. Това е режимът, създаден на основата на Европейската патентна конвенция (ЕПК), подписана в Мюнхен, Германия през 1973 г., влязла в сила през 1977 г., която е регионално патентно споразумение, извън обхвата на договорите на ЕС или на Съвета на

¹² Разпоредбите на чл. 10 (6), чл. 29 (1), чл. 30(1), чл.53 (26), чл. 58 (36) в производствата по издаване, изменение, поддръжане, оспорване и защита на изискват представянето на преводи на релевантните документи на националните езици на всички членове на ЕС (тогава ЕИО), които не ползват някои от работните езици на Европейското патентно ведомство.

¹³ Например, според чл. 55 от Люксембургската конвенция исковете по валидността на патентите са в компетентността на Европейското патентно ведомство, но тези по нарушенията им – в компетентността на националните съдилища (чл. 34), което представя риск от противоречива практика по едни и същи въпроси между тях

¹⁴ Кратък преглед на актовете може да бъде намерен на страницата на Българското патентно ведомство: http://www.bpo.bg/index.php?option=com_content&task=view&id=80&Itemid=127.

¹⁵ По-подробен обзор по този въпрос в статията на **Ullrich, H.** Select from Within the System: The European Patent with Unitary Effect. Max Planck Institute for Intellectual Property&Competition Law Research Paper, 2012, № 12 – 11. с. 13 и сл. Достъпна на адрес: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2159672 (ENG)

¹⁶ Пълен текст на адрес: http://ec.europa.eu/health/files/eudralex/vol-1/reg_469_2009/reg_469_2009_bg.pdf.

¹⁷ Пълен текст на адрес: http://www.bpo.bg/images/stories/acquis/eudirective_98_44.pdf.

¹⁸ Обзор на различията между патентните системи в отделните страни може да бъде намерен на страницата на Европейското патентно ведомство на адрес: <http://www.epo.org/applying/national.html> (ENG).

¹⁹ По данни на Европейската комисия за 2012 г. сумата от комбиниранията такси за получаване на патентна защита във всички 27 държави може да достигне до около 36 000 евро. Повече информация на адрес: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-970_en.htm (ENG).

Европа²⁰. Т.е. към него може да се присъединят и европейски държави, които не са членове на тези организации²¹. Към настоящия момент тя е единственият завършен опит да се преодолее фрагментираният характер на националната патентна закрила, представяйки редица нововъведения в режима на патентите в Европа в институционален, материалноправен и процесуалноправен аспект.

В материалноправен аспект ЕПК засилва нивото на хармонизация между националните правни системи. В част II, наречена „Материално патентно право“ дефинира критерия за патентно-способност на изобретенията и изключенията от него, дефинира понятията новост, изобретателска стъпка, и индустриална приложимост.

В институционален аспект ЕПК предвижда устройването на Европейска патентна организация (ЕПО) със седалище в Мюнхен. Едно от нейните главни звена е Европейското патентно ведомство (ЕПВ)²², чиято основна функция е да издава т. нар. „европейски патент“²³. Какво точно обаче значи определението „европейски“ в термина „европейски патент“? Това не значи единно патентно право за територията на целия ЕС или Европа, а сбор от национални патенти от държави, участващи в ЕПК. Както казва чл. 2(2) от ЕПК: *“Във всяка от договарящите страни, за които е издаден, европейският патент има същото действие и е обект на същите условия както национален патент, издаден от тази договаряща страна, освен ако тази конвенция предвижда друго.”* Т.е. ЕПК не създава някакъв нов правен инструмент за предоставяне на права върху изобретения, който е различен от сега съществуващите национални патенти, а създава централизирана процедура за паралелно предоставяне на един или повече национални патенти²⁴. Всеки

един от тази комбинация от патенти е подчинен на правния режим на съответната държава и е ограничен териториално по същия начин, както и патентите издадени от съответното национално патентно ведомство. Съответно, националният режим ще се прилага и при производства за защита на патентните права в случай на нарушение²⁵. Друго важно уточнение е, че получаването на европейски патент не е равнозначно на автоматично получаване на патентни права във всички държави, които са страни по ЕПК. Според чл. 3 на ЕПК издаване на европейски патент трябва изрично *„да бъде поискано за една или повече от договарящите страни“* по избор на заявителя.

Както вече бе споменато, съществуват редица разлики между националните режими на различните държави-членки по отношение на процесуалната уредба на режима за издаване на патенти. Нововъведението на ЕПК в това отношение е, че дава възможност за централизирано приемане и разглеждане на заявката и предоставяне на патент за всички или само някои от тях²⁶. Лицата, които искат да получат патентна закрила трябва да подадат заявка директно до ЕПВ или до него чрез някое от националните патентни ведомства на страните-членки на ЕПК²⁷. Заявката може да бъде подаде на някой от официалните езици на ЕПВ (английски, френски или немски) или на който и да е друг език, но в този случай задължително трябва да бъде придружена с превод на един от официалните езици. Официалният език избран за заявката определя и езика, който ще се бъде ползван в производството пред ЕПВ²⁸. След това експерти от ЕВП изготвят доклад от европейско проучване с оценка и обяснение на заявката²⁹. В срок от 18 месеца след заявката,

²⁰ Преамбюла на ЕПК я определя като „специално споразумение“ по смисъла на чл. 19 на Парижката конвенцията за закрила на индустриалната собственост и „регионален патентен договор“ по смисъла на чл. 45(1) от Договора за патентно коопериране от 19.07.1970 г. Текст български език може да бъде намерен на страницата на Българското патентно ведомство на адрес: http://www1.bpo.bg/images/stories/international_conventions/ipc_2010_bg.pdf.

²¹ Към момента 38 държави участват в ЕПК. Повече информация на страницата на Европейското патентно ведомство на адрес: <http://www.epo.org/about-us/organisation/member-states/date.html> (ENG).

²² Останалите са Административен съвет и Колегии по обжалването.

²³ Чл. 4 (3) от ЕПК.

²⁴ По статията на **Ullrich, H.** Select from Within the System: The European Patent with Unitary Effect. Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law Research Paper, 2012, № 12-11, с. 14.

²⁵ Чл. 64 от ЕПК.

²⁶ Кратък обзор на процедурата е достъпен на страницата на Европейското патентно ведомство на адрес: <http://www.epo.org/applying/basics.html> (ENG).

²⁷ Чл. 75(1) от ЕПК.

²⁸ За повече подробности на езиковия режим вижте чл. 14 и сл. от ЕПК.

²⁹ Чл. 92 от ЕПК.

тя заедно с доклада по проучването се публикува в бюлетина на ЕПВ³⁰. По молба на заявителя ЕПВ извършва експертна оценка на заявката, за да определи дали изобретението отговаря на критериите за патентоспособност по ЕПК и с нея дава мнение дали следва да бъде предоставен патент³¹. Решението за издаване на европейски патент влиза в сила от датата, на която в Европейския патентен бюлетин е публикувано съобщение за издаването³².

Другото нововъведение на ЕПК е централизираната двуинстанционна процедура за оспорване на патентите. В срок от 9 месеца след издаването и публикуването на патентите трети лица имат възможност да ги оспорят на някое от основанията изброени в чл. 100 от ЕПК пред Отдела по възраженията на ЕПВ. Заедно с централизираната процедура по издаването на патентите, процедурата по оспорването им е елемент, който определя европейския патент като нещо повече от механичен сбор от национални патенти, тъй като е независима административна процедура пред отдела по възраженията на ЕПВ. Има три възможни изхода на оспорването: поддържане на патента, обявяването му за недействителен, изменение на патента. В случай на недействителност или изменение решението на ЕПВ влиза в сила за всички страни, в които първоначално е предоставена патентна защита³³, т.е. оспорващата страна не е обременена от нуждата да започва отделни процедури в няколко държави едновременно.

Решението на отдела по възраженията може да бъде обжалвано пред Колегията по жалбите³⁴.

В случай че патентът не е оспорван или не е обявен за недействителен, той трябва да бъде „валидиран“ във всяка една страна, която е посочена в заявката, за да може правната закрила, която той предоставя, да получи действие на съответната територия. Конвенцията не съдържа изрично такова задължение за заявителите, но съдържа общи правила, по които държавите да устроят собствен режим на валидиране³⁵ на патентите в съответствие с националните си законодателства³⁶. Ако заявителите не успеят да валидират патентите си в срок, те губят правата си за съответната територия³⁷. Етапът на валидиране е фазата, в която ЕПК не успява да предложи решение, което ще преодолее фрагментиран характер на традиционния режим. ЕПК позволява на всяка от участващите страни да изисква от заявителите да предоставят превод на патента на националния език, да платят такси за публикация и поддържане на патента³⁸. Това е важно, тъй като ако заявителят не плати необходимите такси и не предостави преводи на патента си за всяка държава, в която иска валидирането му, рискува патентът му никога да не придобие действие на нейната територия. В зависимост от това в колко на брой държави е поискана патентна защита, разходите за преводи и такси биха могли да достигнат сериозни стойности³⁹.

Стъпка напред в преодоляването на този проблем е подписването на⁴⁰ Споразумението за

³⁰ Чл. 93 от ЕПК.

³¹ Чл. 94 от ЕПК.

³² Чл. 95 от ЕПК.

³³ Чл. 105 б от ЕПК.

³⁴ Чл. 106 и сл. от ЕПК.

³⁵ Виж чл. 67 и сл. от ЕПК.

³⁶ В българския Закон за патентите и регистрацията на полезните модели (обн. ДВ. бр. 27 от 2 Април 1993 г., доп. ДВ. бр. 83 от 1 Октомври 1996 г., изм. ДВ. бр. 11 от 29 Януари 1998 г., изм. ДВ. бр. 81 от 14 Септември 1999 г., изм. ДВ. бр. 45 от 30 Април 2002 г., изм. ДВ. бр. 66 от 9 Юли 2002 г., доп. ДВ. бр. 17 от 21 Февруари 2003 г., изм. ДВ. бр. 30 от 11 Април 2006 г., изм. ДВ. бр. 64 от 8 Август 2006 г., изм. ДВ. бр. 31 от 13 Април 2007 г., изм. ДВ. бр. 59 от 20 Юли 2007 г., изм. ДВ. бр. 36 от 4 Април 2008 г., изм. ДВ. бр. 19 от 9 Март 2010 г., изм. ДВ. бр. 38 от 18 Май 2012 г.) това е Глава Шеста „а“ Заявки за европейски патент съгласно Европейската патентна конвенция.

³⁷ Чл. 72в (6) от ЗПРПМ, чл. 64 (4) от ЕПК.

³⁸ Чл. 72д от ЗПРПМ, чл. 72б (2) от ЗПРПМ, както и чл. 65 и сл. от ЕПК.

³⁹ Подробен анализ на разходите в **Dietmar Harhoff D, Karin Hoisl K, Reichl B., vanPottelsberghedelaPotterrie, B. Patent validation at the country level – The role of fees and translation costs, 2009**, достъпна на адрес: http://www.researchgate.net/profile/Dietmar_Harhoff2/publication/5010084_Patent_Validation_at_the_Country_Level_-_The_Role_of_Fees_and_Translation_costs/links/02bfe50f720fc5816d000000.pdf (ENG).

⁴⁰ Споразумение за приложение на чл. 65 от Конвенцията за предоставяне на европейски патенти, подписано на 17.10.2000 г., влязло в сила на 01.05.2008 г. Пълният текст на споразумението е достъпен на страницата на Европейското патентно ведомство на адрес: [http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/7FD20618D28E9FBFC125743900678657/\\$File/London_Agreement.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/7FD20618D28E9FBFC125743900678657/$File/London_Agreement.pdf) (ENG).

приложение на чл. 65 от Конвенцията за предоставяне на европейски патенти, познато още като Лондонското споразумение⁴¹. Страните по Лондонското споразумение приемат да се откажат изцяло или отчасти от изискванията си за превод на патентните претенции, според чл. 65 от ЕПК. Споразумението различава държави, които имат език общ с някой от официалните езици на ЕПВ, и тези, които нямат такъв. Държавите от първия вид се съгласяват да се откажат от изискванията си за превод на патентите⁴², а държавите от втория вид се съгласяват да се откажат, ако патентната заявка е подадена към ЕПВ на един от официалните езици, посочен от съответната държава, ли е преведена на него и представена по реда на чл. 65(1) от ЕПК⁴³. Държавите от втория вид си запазват също правото да изискват от заявителя превод на патентната претенция на официалния си език⁴⁴. Държавите по споразумението могат да изискват превод на целия патент в случай на производство за нарушение на патент, ако ответната страна или правораздаващият орган го изискат⁴⁵.

Решението, предложено от Лондонското споразумение, е половинчата мярка, тъй като то е с доброволен характер и към настоящия момент едва 18 от страните-членки на ЕПК са го подписали. Останалите 20, измежду които и България, изискват пълен превод на целия европейски патент (претенция, реферат, чертежи), за да го валидират на територията си⁴⁶.

След валидирането европейският патент напълно се превръща в комбинация, „сноп“ от национални патенти, които имат същото действие на територията на дадена страна, както и нацио-

налните ѝ патенти и са подчинени само на националния правен режим. И отгук за пореден път се откроява вторият най-голям недостатък на европейската патентна система след високите разходи – фрагментираната защита срещу нарушения. Според чл. 64 (3) от ЕПК „*нарушенията на европейския патент са обект на националното законодателство*“. ЕПК предвижда единствено централизирана процедура за оспорване издаването на патента, и ако титуляр на патента иска да го защити срещу нарушения след това, той трябва да започне дела пред всеки отделен национален съд в държавата, където счита, че правата му са нарушени. Съдебни дела в множество юрисдикции са скъпи начинания, тъй като са свързани с различни съдебни и административни такси, разходи за превод на релевантната документация, процесуално представителство и др. Също няма и гаранция, че ищецът ще получи еднаква защита във всяка една от юрисдикциите, тъй като режимът във всяка страна има своите материално-правни и процесуалноправни особености, които може да доведат до противоречива практика⁴⁷.

Следователно, въпреки че стремежите за унифициране на режима на патентната защита на европейско ниво постигат положителни резултати във фазата на производството по издаване на европейски патент, за поддържането и защитата на патентните права европейската патентна система е обвързана с националните законодателства. Ограниченото по обхват хармонизиране на различните законодателства в материалноправен и процесуалноправен аспект, както и ограниченото влияние на правните инструменти на общностно ниво, също не помагат в осезаема степен да бъдат

⁴¹ Споразумението за приложение на чл. 65 от Конвенцията за предоставяне на европейски патенти, подписано на 17.10.2000 г., влязло в сила на 1.05.2008 г. <http://www.epo.org/law-practice/legal-texts/london-agreement/status.html> (ENG).

⁴² Чл. 1(1) от Лондонското споразумение.

⁴³ Чл. 1(2) от Лондонското споразумение.

⁴⁴ Чл. 1(3) от Лондонското споразумение.

⁴⁵ Чл. 2 от Лондонското споразумение.

⁴⁶ Основни факти и статистика относно приложението на Лондонското споразумение могат да бъдат намерени на страницата на Европейско патентно ведомство на адрес: <https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/london-agreement/key-points.html> (ENG).

⁴⁷ Ноторно известен случай са делата на Epilady срещу Remington относно нарушение на патент за епилатор. През 1986 г. Epilady получава европейски патент (EP0101656) за своето устройство за 11 държави, в 7 от тях Remington продава своя версия на продукта, за която Epilady счита, че нарушава патента им и завежда дела пред националните съдилища. В Белгия, Германия, Италия и Холандия исковите на Epilady са уважени, но съдилищата в Австрия, Франция и Великобритания приемат, че Remington не нарушава патента. Повече информация по този казус, както и други, в **Mejer, M van Pottelsberghe de la Potterie B.** Economic Incongruities in the European Patent System. ECARES paper, 2009, достъп на адрес: http://www.epip.eu/conferences/epip04/files/MEJER_Malwina.pdf (ENG).

преодолени различията, които фрагментират, усложняват и забавят процеса на защитата и поддържането на патентните права.

В обобщение на казаното досега, най-голямото предимство на централизираната процедура по издаване на европейски патенти е, че позволява на заявителите чрез едно единствено производство пред ЕПВ да придобият патентна защита на територията на всички страни по ЕПК. В допълнение, ЕПВ извършва и централизирано проучване и изготвяне на експертна оценка по заявката преди да издаде европейски патент, с което се премахва нуждата тази фаза да бъде повтаряна поотделно за всяка от страните, в които се иска патентна защита. ЕПК също така въвежда и независимо производство по оспорване на предоставения патент, както и ред за обжалване на решението от производството по оспорване. Ако производството за оспорване завърши с обявяване на патента за недействителен, то ефектът от решението настъпва едновременно във всички държави, в които е търсена патентна защита.

Най-големите недостатъци на режима, създаден от ЕПК, обаче проличават ясно в периода след издаването на европейския патент. От този момент нататък той се проявява като сбор от национални патенти, всеки от които трябва да бъде валидиран в страната, за която е предоставен, за да получи действие на нейна територия. Това, от своя страна, често е свързано с разходи за превод на националния език на страната, такси за публикации, както и разходи за процесуално представителство пред надлежните държавни органи. В годините, следващи издаването, титулярите на патентното право са длъжни да плащат такси за поддържането му във всяка от държавите, в които се ползва със закрила. В противен случай, рискува да я загуби. Към това трябва да се добавят и разходите по защитата на патентните права в случай на нарушение, както и риска поради различия в националните патентни режими, паралелни съдебни производства по идентични казуси в отделните държави да приключат в противоречиви резултати. Всичко това прави настоящата патентна система в Европа доста скъпа, сложна и тромава. По данни от проучване на Европейската комисия⁴⁸ несъвършенствата ѝ водят до редица негативни ефекти върху функционирането на общия пазар,

тъй като възпрепятстват кохезията му като крат бизнеса да се съсредоточи предимно върху отделни развити национални пазари, където реализацията, лицензирането и защитата на патентните права върху изобретения са най-изгодни и доходоносни.

Тогава къде е изходът от тази ситуация? Както казахме в началото, мнозина виждат решението във възкресение на „старата“ идея за създаването на самостоятелно патентно право на общностно ниво (т.нар. „единен общностен патент“), което е независимо от националните режими на отделните държави. Сегашното предложение за реформа обаче отива по-далеч от Люксембургската конвенция и предлага производствата за издаването на единния патент, поддържането и защитата му да бъдат отделени от националните юрисдикции и да се осъществяват само пред специални органи на европейско ниво: Европейското патентно ведомство и Единния патентен съд. Последните опити на равнище ЕС в тази насока доведоха до приемането на Регламент (ЕС) № 1257/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 17.12.2012 г. за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила, Регламент (ЕС) № 1260/2012 на Съвета от 17.12. 2012 г. за осъществяване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна закрила по отношение на приложимите правила за превод, както и до подписването на Споразумението за единния патентен съд на 19.02.2013 г. Системата, устроена с трите документа, се очаква да започне да действа след ратифицирането на Споразумението от поне 13 държави-членки на ЕС, измежду които Великобритания, Франция и Германия⁴⁹. Тя ще добави трето ниво на правна уредба на патентните права в Европа в допълнение на националните законодателства и режима на ЕПК. С нея се очаква да се преодолеят различията в материалноправен аспект между националните законодателства относно патентните права, да се намалят разходите, поради опростяване на изискванията за превод и отпадането на нуждата от процесуално представителство пред многобройни юрисдикции, и да се засили процеса на централизацията в процесуалноправен аспект, тъй като издаването и поддържането на патентите на евро-

⁴⁸ Статистика според Commission Staff working paper – Impact assessment SEC (2011), 482, с. 19 – 21, достъпна на адрес: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/sec2011-482-final_en.pdf (ENG).

⁴⁹ Чл. 89 от Споразумението за единния патентен съд.

пейско равнище ще става пред ЕПВ, а исковете относно валидността и нарушенията на единните европейски патенти ще бъдат в изключителната компетентност на Единния патентен съд⁵⁰. Въпреки, че така предложеният режим не се радва на единодушна безрезервна подкрепа⁵¹, очакваните ползи в икономическо естество не могат да бъдат пренебрегнати⁵². Цената, която бизнесът трябва да плати, за да получи патентна защита в Европа се очаква да спадне чувствително, което се очаква да повиши конкурентоспособността на

общия пазар в сравнение с икономиките на най-развитите страни. От друга страна обаче, устройването на трети паралелен патентен режим усложнява допълнително една вече достатъчно объркваща на пръв поглед система. Разбира се, всички тези фактори могат да бъдат ефективно оценени едва когато Споразумението за единния патентен съд влезе в сила и новият режим започне да се прилага на практика, но важността му прави проблемите, които той представя, интересни обекти на изследване.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

Черкезова, П. Бъдещето на патентната закрила в Европейския съюз. – Собственост и право, 2013, № 1. // **Черкезова, П.** Badeshteto na patentnata zakrila v Evropeiskia sauz. – Sobstvenostiparvo, 2013, № 1.

Dietmar Harhoff D, Karin Hois I K, Reichl B., van Pottelsberghedela Potterie, B. Patent validation at the country level – The role of fees and translation costs, 2009, [on-line] http://www.researchgate.net/profile/Dietmar_Harhoff2/publication/5010084_Patent_Validation_at_the_Country_Level_The_Role_of_Fees_and_Translation_costs/links/02bfe50f720fc5816d000000.pdf

Hilty R., Thomas Jaeger, Lamping M., Ullrich, H. The Unitary Patent Package: Twelve Reasons for Concern. Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law research Paper, 2012, № 12 – 12. [on-line] http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2169254

Mejer M, van Pottelsberghe de la Potterie B. Economic Incongruities in the European Patent System. ECARES paper, 2009. [on-line] http://www.epip.eu/conferences/epip04/files/MEJER_Malwina.pdf

Ullrich, H. Select from Within the System: The European Patent with Unitary Effect. Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law Research Paper, 2012, № 12 – 11. [on-line] http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2159672&rec=1&srcabs=2169254&alg=1&pos=1

Xenos, D. The European Unified Patent Court: Assessment and Implications of the Federalisation of the Patent System in Europe, SCRIPTed - Journal of Law, Technology & Society, 2013, № 10(2). [on-line] http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2324123&rec=1&srcabs=2296769&alg=1&pos=5

Commission Staff working paper – Impact assessment SEC (2011),482. [on-line] http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/sec2011-482-final_en.pdf

European Commission Memo. Patent reform package – Frequently Asked Questions [on-line] http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-970_en.htm

Заклучение на Европейския съвет от 17.06.2010 (EUCO 13/10). [on-line] https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/BG/ec/115367.pdf / Zakliuchenie na Evropeiskia savet 17.06.2010 / (EUCO 13/10).

⁵⁰ По-подробен преглед на новата уредба на патентния режим и очаквания ефект от него може да намерите в **Черкезова, П.** Бъдещето на патентната закрила в Европейския съюз. – Собственост и право, 2013, № 1, с. 78–86.

⁵¹ Например: **Hilty R., Thomas Jaeger, Lamping M., Ullrich, H.** The Unitary Patent Package: Twelve Reasons for Concern. Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law research Paper, 2012, № 12-12, достъпна на http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2169254 (ENG); **Xenos, D.** The European Unified Patent Court: Assessment and Implications of the Federalisation of the Patent System in Europe, SCRIPTed - Journal of Law, Technology & Society, 2013, № 10(2), с. 246–277, достъпна на адрес: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2324123&rec=1&srcabs=2296769&alg=1&pos=5 (ENG); **Ullrich, H.** Select from within the system: The European patent with unitary effect. Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law research Paper, 2012, № 12-11, достъпна на адрес: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2159672&rec=1&srcabs=2169254&alg=1&pos=1 (ENG), и др.

⁵² Статистиката е достъпна на адрес: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/faqs/cost-comparison_en.pdf (ENG).